

otvoreno za roditelje

Strujača na podu kao mjesto za igru i vježbu

Život na podu Prilagodba prostora djetetu koje ne hoda

Majka djevojčice Marte govori o tome s kakvim se sve prostornim izazovima susreću djeca s posebnim potrebama i njihovi roditelji. Prilagodbe životnih i vrtičkih prostora djeci koja ne hodaju mogu zahtijevati puno truda i sredstava, ali katkad se jednostavnim preinakama može učiniti puno za njihovo sudjelovanje u aktivnostima koje su im bile nedostupne, a koje puno pridonose njihovom osjećaju prihvaćenosti i zadovoljstva.

Jelena Baković
majka djevojčice Marte

Dok sam razmišljala zašto uopće pisati o običnoj stvari poput organizacije životnog prostora, sjetila sam se svih trenutaka u kojima sam osjetila da moje dijete zbog nemogućnosti hodanja zapravo nema pristup svijetu. Sjetila sam se i koliko smo joj mi morali pomagati pri posjetu prostorima koji nisu prilagođeni djeci koja ne mogu hodati. Moj je dojam da se kod nas rijetko uopće razmišlja o potrebama osoba koje ne hodaju samostalno, iako prema važećim zakonima osobe koje ne hodaju imaju jednaka prava kao i one koje hodaju. U praksi stvari izgledaju drukčije pa je poticanje na razmišljanje svih osoba koje sudjeluju u procesu kreiranja javnih prostora i podsjećanje na jednostavnu činjenicu da osobe koje ne hodaju postoje motiv za pisanje jednog ovakvog nepretencioznog teksta. Pri upisu u vrtić krenuli smo od jednostavne činjenice da naša kći ima pravo na integraciju u redovni sustav predškole.

skog odgoja. Štoviše, djeca s posebnim potrebama puno vremena provode na terapijama pa je takvoj djeci, čak i više nego ostaloj, potrebna integracija u vrtiće i škole. Posjetili smo tri vrtića u Splitu i Trogiru i u svakom od tih vrtića osjetili smo da je Martino otežano hodanje zapravo najveća prepreka za njezinu integraciju u vrtić. Stekla sam dojam da nedostatak fizičkih i prostornih uvjeta u vrtićima stvara barijere kod djelatnika u sustavu predškolskog obrazovanja te da oni zbog nedostatka prostornih uvjeta teško prihvaćaju boravak djeteta koje ne hoda ili djeteta s težim oblikom cerebralne paralize u svom vrtiću. Stvaranjem prostornih uvjeta otvorio bi se put k rušenju tih barijera.

Budući da sam ja samo jedna mama s petogodišnjim iskustvom življenja na podu, nemam namjeru nuditi rješenja. Mogu govoriti samo o prilagodabama životnog prostora za potrebe moje kćeri. Činjenica je da naša kći zbog prenatalnog oštećenja mozga ima cerebralne poremećaje kretanja, hemiparetski obrazac. To je zajednički naziv za niz krivo usvojenih obrazaca pokreta kojima je jedna strana tijela osobito zahvaćena. Djeca s hemiparetskim obrascem najčešće nauče puzati, stajati i hodati uz dominantno korištenje jedne strane tijela i klijenutost zahvaćene strane. U slučaju naše kćeri, odlučili smo se za rehabilitacijski tretman koji podrazumijeva postupno usvajanje svake razvojne faze djeteta. To znači da smo na neki način kočili motorički razvoj naše kćeri onoliko koliko je bilo potrebno da usvoji pravilne obrasce pokreta. To joj je u konačnici omogućilo doseganje najviše motoričke faze s pravilno usvojenim obrascima pokreta tek u petoj godini života. Zbog svega, bilo je potrebno organizirati život na podu budući da je naša kći sve do pete godine života dominantno koristila puzanje kao oblik kretanja. Prilagodba životnog prostora za potrebe djeteta koje ne hoda svodi se na to da djetetu omogućite ugodnu i toplu površinu za boravak. Središnji prostor našeg

dnevnog boravka prilagodili smo životu naše kćeri na podu tako da smo postavili strunjaču na kojoj Marta provodi većinu svog vremena u danu. Police s igračkama zamijenili smo kutijama koje su joj uvijek dostupne te do igračaka uvijek može doći sama. Možda bi naš dnevni boravak izgledao urednije i ljepše da smo igračke posložili na police, ali bismo joj u tom slučaju igračke morali sami dodavati. Time bismo doista uveli više reda, ali bismo našoj kćeri smanjili mogućnost samostalnog dohvata svake igračke koju želi. Nastojali smo što više poticati njezinu samostalnost. U dnevni boravak vrlo brzo su doselili i kućni ljubimci jer smo željeli poticati razvoj empatije i skrbi za životinje. Smještali smo ih kako su dolazili, nastojeći ih Marti učiniti dostupnima kako bi se i sama naučila brinuti za životinje. U dnevnom boravku danas imamo dva akvarija – veliki i mali. Veliki akvarij joj je dostupan samo uz našu pomoć i njega održava moj suprug uz Martinu svesrdnu pomoć. Svakodnevnom brigom za svoje ribice Marta je usvojila osnovna znanja o organizaciji i održavanju akvarija, te smo mali akvarij organizirali na njoj uvijek dostupnom mjestu i ona ga sama održava – hrani ribice i mijenja im vodu. Kavez s pticama također smo smjestili na niski stolić kako bi se Marta više družila s pticama te se i sama naučila o njima brinuti. Mnogi ljubitelji životinja protivnici su kupovanja životinja djeci predškolske dobi jer djeca navodno muče životinje. Ne mogu reći da i Marta nije istraživala svoje ribice, ptice i kornjaču u pješčaniku, ali je s vremenom naučila što se smije, a što ne smije raditi i danas već sasvim dobro zna kako treba postupati prema životinjama. Osim toga, Marta čeka svog terapijskog psa za kojega ćemo u

našem stanu već nekako naći mjesto. Pas je trenutno na dresuri i njegov zadatak će biti poticati Martino korištenje desne strane tijela, kao i socijalizaciju s ostalom djecom

Igračke koje Marta koristi rjeđe, nalaze se u njezinoj sobi za igru u kojoj smo, prema istom principu dostupnosti, igračke posložili u velike kutije. Priče koje čitamo prije spavanja su u spavaćoj sobi. Uglavnom, stvari za dijete koje se teže kreće moraju se nalaziti na mjestu na kojemu ih dijete obično koristi, ma koliko to mijenjalo naš uobičajeni raspored, ali tako da ih na tom mjestu dijete može samo dohvatiti i kasnije vratiti na isto

Martin akvarij

mjesto. Zbog poticanja usredotočenosti na jednu igračku, potrebno je ostvariti čisti središnji prostor na kojemu je dopušteno držati samo jednu igračku, koju Marta kasnije treba pospremiti u kutiju ako želi izvaditi drugu igračku. Iстина je da naša kuća izgleda kao igraonica u kojoj za ništa drugo nema mjesta, ali je nama bilo puno važnije da je Marti u svim dijelovima

otvoreno za roditelje

kuće jednako ugodno i da za svaku radnju postoji određeni kutak aktivnosti.

Budući da dijete koje ne hoda boravi stalno na podu, na podu treba biti toplo. Idealno bi bilo da u kući postoji podno grijanje, no zbog bolje senzoričke stimulacije djeteta tijekom puzanja još je važnije kakve su teksture podloga. U našem stanu imamo nekoliko vrsta tepiha različitih debljina i tekstura, dijelom drveni parket te dijelom keramičke pločice. Time smo Marti omogućili poticanje razvoja oslabljenih osjetila desne šake tijekom puzanja po kući.

U kupaonici nismo mogli uvesti prevelike preinake, osim što smo Martu poticali da sama održava higijenu, pere zube i umiva se klečeći na stolcu koji postavljamo uz umivaonik. Ako se sličan način razmišljanja primijeni i pri uređenju vrtića, našoj će se djeci omogućiti lakša integracija u redovne vrtićke programe. Pri tome osoba koja se bavi uvođenjem preinaka mora razmišljati o puno širem spektru poteškoća budući da svako dijete s posebnim potrebama ima niz specifičnih poteškoća te stoga zahtijeva specifičnu organizaciju prostora.

Pri upisu moje kćeri u vrtić bili smo pozvani na razgovor zajedno s Martom. Nije me iznenadilo što ulaz u vrtić nije prilagođen za kolicima jer sličnu situaciju doživljam svakodnevno na ulici, pri ulazu u trgovine, igraonice, zgrade javnih i društvenih ustanova. Ne-postojanje ulaza za osobe u kolicima daje negativnu poruku osobi u kolicima koja želi ući. Prilagodba ulaza u objekt prvi je znak prihvatanja osobe u kolicima. Ukoliko je objekt višeeetažan, uz stube mora postojati alternativno rješenje za osobe u kolicima.

Prilagodba igrališta je još šira tema i o njoj ne bih ovdje puno pisala. Ni u Splitu ni u Zagrebu još uvijek ne postoji dječje igralište prilagođeno djeci s posebnim potrebama. Tobogani, ljuljačke, i klackalice u vrtićkim i drugim parkovima nisu osigurani i najčešće su potpuno nedostupni djeci koja ne hodaju. Travnate površine i pješčanici također nisu prilagođene djeci

Osobe koje ne hodaju, kao i sve osobe s posebnim potrebama, imaju malo drukčije potrebe od ostalih. Poželjeti dobrodošlicu takvim osobama znači napraviti iskorak u kreiranju boljeg svijeta.

koja ne hodaju jer nemaju sustav odvođivanja pa čak i nakon par kapi kiše dijete koje ne hoda ne može boraviti na takvoj površini.

Nadu da se o djeci koja ne hodaju ipak razmišlja ostavlja dječja igraonica smještena na Zagrebačkom velesajmu, koja je

potpuno prilagođena potrebama djeteta koje ne hoda. Prostor u kojem se djeca igraju je višeeetažan i potpuno osiguran sigurnosnom mrežom. Etaže su odvojene stubama visine prilagođene za penjanje čak i djeteta koje samo puži. Sve su površine obložene materijalom od umjetne kože tako da se dijete nigdje ne može ozlijediti. Ako bi se sličan način razmišljanja primijenio i u drugim prostorima za igru, djeci koja ne hodaju takvi bi prostori postali dostupniji, a njihova izoliranost od svijeta samim time manja.

Vjerujem da je različitost kvaliteta, a ne nedostatak, i da svaki pojedinac i društvo u cjelini trebaju poticati prihvatanje različitosti od najranije dobi. Svako od nas je različit i ima neke svoje posebne potrebe. Osobe koje ne hodaju, kao i sve osobe s posebnim potrebama, imaju malo drukčije potrebe od ostalih. Poželjeti dobrodošlicu takvim osobama znači napraviti iskorak u kreiranju boljeg svijeta. Nadam se da ova zemlja ide tim smjerom i da će jednog dana upis djeteta s posebnim potrebama u vrtić biti najnormalnija i jednako jednostavna stvar kao i upis djeteta bez posebnih potreba. Prvi korak na tom putu jest da svatko od nas osvijesti činjenicu da je svaka osoba, bez obzira na njezine fizičke i mentalne sposobnosti, neprocjenjivo vrijedna integracije u društvo. Kao roditelj djeteta s posebnim potrebama znam da je za gradnju takvog stava potrebno puno energije i truda i ne mislim da su promjene koje se trebaju dogoditi u glavama svakoga od nas banalna i jednostavna stvar. I sama se svakodnevno susrećem s izazovima da svoje dijete odgajam kao normalnu i zdravu osobu, bez obzira na poteškoće koje ima. Na kraju, uvjerenja sam da za prilagodbu većine javnih prostora potrebama osoba koje ne hodaju često nisu potrebni veliki financijski izdaci. To se pogotovo odnosi na prostore u gradnji. Prilagodba postojećih prostora možda će zahtijevati nešto više sredstava i truda, no integracija osoba koje ne hodaju u društvo ima puno veću vrijednost.